2 Izbor teme i publike

Težina

Početnik

Trajanje

do sat vremena

Alati/Materijal

- Papir i olovka
- (po želji) post-it papirići
- materijal iz vodiča Youth Investigation Guide

Ciljevi / Rezultati

- Kritičko mišljenje
- procena teme
- kreativnost
- planiranje istraživanja
- informaciona pismenost
- refleksivno razmišljanje

Dobra tura lokalnog nasleđa ne mora da počne od istorijskih činjenica, već od tvog ličnog interesovanja i pažnje. Pre nego što počneš da istražuješ datume i izvore, korisno je da prvo pronađeš temu koja tebe zaista zanima i koja može da bude važna i drugima. Sledeći koraci će te provesti kroz taj proces.

1) Definisanje teme

Kulturno nasleđe nije ograničeno na poznate spomenike i muzejske predmete — ono živi i u svakodnevnim običajima, lokalnim navikama, supkulturama i mestima važnim za zajednicu. Zato možeš početi tako što ćeš se zapitati:

- Postoji li tema povezana sa tvojim hobijima, poreklom ili svakodnevnim okruženjem koju bi želeo bolje da razumeš i podeliš sa drugima?
- Postoje li ljudi u tvojoj porodici, među tvojim prijateljima ili u tvom komšiluku čiji su životi i iskustva povezani sa nekim aspektom nasleđa vrednim istraživanja?
- Do čega je ljudima u tvom gradu ili zemlji dovoljno stalo da stvara zajedničku pažnju, sećanje ili zajednicu?
- Koji običaji, događaji ili prostori kao da nose značenje ili identitet za njih?

Pitanja iz vodiča Youth Investigation Guide mogu ti u ovoj fazi biti veoma korisna, naročito da uočiš oblike nasleđa koji nisu odmah vidljivi ili zvanični.

Sufinansira
Evropska unija

Nemoj se prebrzo vezati za jednu ideju. Umesto toga, brejnstormingom napravi listu više mogućih tema koje ti deluju privlačno. Šira lista olakšava kasnije poređenje opcija i čuva te da se ne zaključaš u temu koja se pokaže teškom za istraživanje ili slabom kao tura.

2) Provera izvodljivosti

Kada imaš listu mogućih tema, uradi brzu proveru izvodljivosti. Cilj je da stekneš prvi utisak o tome da li tema realno može da postane dobra tura.
Nekoliko ključnih pitanja može da pomogne:

- Da li ćeš moći da istražiš temu?
- Možeš li da pristupiš važnim mestima?
- Hoćeš li naći ljude za razgovor ili dovoljno pouzdanih izvora?
- Da li tema pokriva područje koje stvarno može da se obiđe peške ili biciklom?
- Postoji li na licu mesta nešto vidljivo i opipljivo na šta učesnici mogu da reaguju ili sa čim mogu da interaguju?

Posle ove prve provere, rangiraj preostale ideje. Korisni kriterijumi mogu biti:

- Relevantnost (da li je tema dovoljno važna i drugima?)
- Dostupnost informacija i medija (da li se do potrebnih informacija dolazi (dovoljno) lako?)

SAVET: Nove tragove ćeš verovatno pronaći i kasnije, ali je u ovoj fazi dobro imati preliminarnu procenu dostupnih informacija.

- **Praktična pitanja (da li su mesta pristupačna i bezbedna?)**
- Kvalitet moguće priče (možeš li da ispričaš priču — to jest, da pratiš razvoj kroz vreme koji turi daje kretanje i tenziju?)

Ako tema prođe osnovnu proveru izvodljivosti, izaberi onu koja te najviše uzbuđuje! Jedna opšta napomena: kada radiš u grupi, kolaborativne metode kao što su brejnstorming, brejnrajting i mapa uma mogu biti od velike pomoći u celoj ovoj fazi, na primer:

Brejnstorming znači brzo prikupljanje mnogo ideja, bez preranog ocenjivanja. Pomaže da se skupe moguće teme, stanice, priče ili vodeća pitanja.

Brejnrajting je sličan, ali učesnici prvo zapisuju ideje pojedinačno. Tako tiši učesnici dobijaju više prostora i diskusiju ne oblikuju samo najglasniji.

Mapa uma pomaže da se ideje organizuju vizuelno. Polazeći od jedne centralne teme, grupa dodaje povezana mesta, ljude, sukobe, izvore ili pitanja. To može otkriti veze i oblikovati vodeću ideju ili priču ture.

Sufinansira
Evropska unija

3) Razvijanje vodeće ideje

Kada izabereš temu, sledeći zadatak je da definišeš vodeću ideju. Tema i vodeća ideja deluju slično, ali nisu isto.

Sama tema je ono o čemu tvoja tura govori u širem smislu. Na primer, tema jedne od model-tura je berlinska tehno kultura. Ali to nije vodeća ideja. Vodeća ideja tehno ture je supkultura između državne kontrole i komercijalizacije.

A vodeća ideja je pre sukob ili vodeće pitanje koje tura istražuje. Ona oblikuje priču ture i utiče na to koje stanice pripadaju ruti. Zamisli je kao nit koja povezuje sve lokacije tako da svaka osvetljava drugi aspekt tvoje ideje i dodaje nešto novo.

Na primer, tema poput „berlinske tehno kulture" može dovesti do vrlo različitih tura u zavisnosti od izabrane vodeće ideje. „Noćni život i istorija muzike" vodila bi ka drugačijoj turi nego „sloboda i kontrola u gradskom prostoru", iako su obe o berlinskoj tehno kulturi.

Vodeća ideja ti, dakle, pomaže da odlučiš šta ulazi, šta ostaje napolju i šta učesnici treba da primete ili o čemu da razmisle tokom ture.

Vodeća ideja se često može izraziti kao jednostavno pitanje ili tenzija — u slučaju tehno ture: šta se dešava kada nešto pređe iz supkulture u komercijalizovano lokalno nasleđe?

Da sve to sažmemo, zapamti:

- tema = široko polje
- vodeća ideja = vodeće pitanje
- ruta = fizički prevod te ideje

4) Izbor publike

Ne brini previše o publici — prvo napravi turu koja zanima tebe. Onda se zapitaj: koga bi ovo moglo da zanima? Kreni od ljudi koji će se najverovatnije povezati sa tvojom temom i postavi praktična pitanja: koliko predznanja mogu da pretpostavim? Koliko su hodanje, diskusija ili apstrakcija realni? U većini slučajeva dovoljno je izabrati prilično široku publiku, pa turu prilagoditi njoj.

Istovremeno, pristupačnost i inkluziju uvek imaj na umu. To može značiti biranje pristupačnih ruta gde je moguće, pronalaženje alternativnih puteva za osobe sa otežanim kretanjem i brošure koje su lakše za korišćenje zahvaljujući čitljivim fontovima, dobrom kontrastu i preglednom rasporedu.

Sufinansira
Evropska unija

5) Predstavljanje ideje vršnjacima

Pre nego što kreneš dublje u istraživanje i pisanje, veoma je korisno da ideju predstaviš vršnjacima. To kasnije može uštedeti mnogo vremena. Drugi mogu odmah primetiti probleme ili prilike koje si previdео — rupu u ruti, stanice koje se ponavljaju, bolji naslov, perspektivu koja nedostaje ili lokalni kontakt koji može pomoći.

Predstavi i temu i vodeću ideju i objasni zašto misliš da bi ideja mogla da funkcioniše kao tura. Pitaj prijatelje da li ruta zvuči zanimljivo, da li je vodeća ideja jasna, mogu li da zamisle luk priče i koja bi pitanja imali kao učesnici. Najbolja poboljšanja često dolaze iz ranih razgovora, dok je projekat još fleksibilan.

6) Primeri

Model-tura „Beats of Berlin"

Tema je berlinska tehno kultura. Sama po sebi, to je još uvek veoma široko i moglo bi voditi ka mnogo različitih tura: istorija muzike, poznati klubovi, kvir noćni život, arhitektura itd.

Vodeća ideja koju smo izabrali bila je konkretnija: tura istražuje kako su prostori kontrole postali prostori slobode i kako su ti prostori kasnije komercijalizovani, profesionalizovani i na kraju priznati kao nasleđe.

Ta ideja je omogućila da se u jednu celovitu priču povežu Berlinski zid, napuštene zgrade, klubovi, protesti i UNESCO priznanje. Publika ovakve ture može biti relativno široka, ali posebno odgovara mladima i odraslima koje zanimaju urbana kultura, muzika, sloboda, politika i preobražaj gradova.

Pošto ta publika može doći sa klišeima poput „tehno je samo žurka", vodeća ideja ture namerno komplikuje tu pretpostavku i prikazuje tehno kao građanski i urbani fenomen.

Model-tura „From Cars to Community"

Tema je ovde korišćenje gradskog prostora, smanjenje saobraćaja i ozelenjavanje ulica u Krojcbergu. I ova tema bi lako postala preširoka da ostane neodređena. Vodeća ideja je sužava: tura istražuje kako ulice mogu da se pretvore iz prostora kojima vladaju automobili u mesta zajednice za građane.

Ta ideja daje ruti strukturu, jer svaka stanica postaje vidljiv primer tog preobražaja: pešačke zone, ulice za igru, zajedničke bašte, zelene učionice, uklanjanje asfalta, klupe ili pristup obali reke.

Sufinansira
Evropska unija

Tura može odlično da funkcioniše za školske grupe, komšijske grupe, omladinske radnike ili učesnike koje zanimaju prilagođavanje klimi, participacija i javni prostor, čak i ako nemaju predznanje iz urbanizma, jer učesnici odmah mogu da vide i prodiskutuju šta se u ulici menja kada automobili nestanu, a pojave se sadržaji zajednice.

7) Saveti i česte greške

Čest izazov u osmišljavanju ture je postaviti ambiciju na pravu meru. Da bi proces ostao izvodljiv, imaj na umu sledeće:

- Počni malim koracima. Ne pokušavaj da obuhvatiš previše informacija, ubaciš previše stanica ili istražiš svaki zanimljiv detalj.
- Fokusiraj se na jasnu vodeću ideju. Ona ti pomaže da odlučiš šta pripada turi, a šta ostaje napolju.
- Planiraj realno. Vreme, pristup izvorima, razdaljine, prava na slike, intervjui i produkcija multimedije — sve su to ograničeni resursi.
- Daj prednost onome što je najvažnije. Fokusiraj se na stanice, priče i materijale koji su ključni za doživljaj ture.
- Pronađi pravi nivo konkretnosti. Ako je tura preširoka, postaće maglovita. Ako je preuska ili pretrpana detaljima, učesnici mogu izgubiti nit.
- Teži ravnoteži. Svaka stanica treba da doda nešto konkretno i pamtljivo, a da pritom pomaže učesnicima da prate širu priču.

Sufinansira Evropska unija

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.